

Selvitys Rovaniemen kaupunginkirjaston palveluista kesällä 2025

(LAAVI/110172025, ROIDno-2025-3373, Lapin aluehallintoviraston lausunto- ja selvityspyyntö - kirjastopalveluiden järjestäminen)

Kirjastonjohtaja Nina Sipola

Rovaniemen kaupunginkirjasto käsittää seitsemän toimipistettä: pääkirjaston, Saarenkylän, Ounasrinteen, Korkalovaaran, Muurolan ja Sinetän kirjastot sekä kirjastoauton. Pääkirjasto oli väistössä pääkirjaston peruskorjauksen vuoksi huhtikuusta 2024 alkaen. Pääkirjasto suljettiin 1.4.2024 aulaa lukuun ottamatta aineiston ja kalustuksen pakkaamista varten ja väistötila avattiin 22.4.2024 Rovaniemen linja-autoaseman tiloissa.

Pääkirjastossa pakattiin noin 2500 muuttolaatikkolista aineistoa pois remontin vuoksi. Tämä aineisto oli osin asiakkaiden käytettävissä Asemakirjastossa ja muissa kaupunginkirjaston palvelupisteissä, sekä pääosin varastoituna niissä pääkirjaston tiloissa, jotka oli peruskorjattu jo aiemmin.

Peruskorjauksen aikaisia väistötiloja kartoittaessa linja-autoasema oli ainoa tarjolla olevista tiloista, joka täytti minivaatimukset kirjaston toiminnalle. Väistökirjaston (Asemakirjasto) kokoelma oli kattava, ja lisäksi Lapin kirjaston muu kokoelma oli asiakkaidemme käytettävissä normaalisti varaamalla. Vuoden 2024 lainaustilastojen mukaan lainamäärät laskivat vain vajaa 5 % vuodesta 2023 josta voi päätellä tilojen olleen riittävät kokoelmien laajuuden suhteen. Asemakirjastossa oli myös lehtien lukutila, asiakaspäätteitä ja tulostus-kopiointimahdollisuus, varattava kokoustila ja mediapajan palvelut. Luonnollisesti kaikki palvelut olivat supistettuja pienemmistä tiloista johtuen.

Pääkirjaston peruskorjauksen jälkeinen luovutus oli 30.4.2025. Pääkirjaston pois pakatun sekä Asemakirjastosta muutettavan aineiston paikalleen järjestelemiseen pääkirjastossa laskettiin vievän aikaa noin kolme kuukautta. Järjestelytyön on tehnyt kirjaston henkilökunta palvellen lisäksi asiakkaita avoimissa palvelupisteissä. Muuttoon ei ollut mahdollista resursoida lisätyövoimaa, sillä järjestämisen ohessa kokoelma on inventoitu ja vanhentuneita ja rikkiäisiä niteitä on poistettu. Työ vaatii mm. pääsyn kirjastojärjestelmään.

Vaaramon monitoimitalon valmistumisajaksi oli alun perin ilmoitettu 30.5.2025 mutta toukokuussa 2025 tuli tieto, että sisätilojen luovutus viivästyy kuukaudella. Ilmoituksen tullessa emme enää pystyneet muuttamaan suunniteltuja aikataulujaamme. Henkilökunnan kesälomat oli myönnetty, ja muutot aikataulutettu kirjastolle aiemmin

annettujen töiden valmistumisajankohtien mukaan. Tästä johtuen Korkalovaaran kirjasto Hillapolulla suljettiin suunnitellusti kesäkuun 2025 alussa, ja kirjaston aineisto sekä irtaimisto pakattiin muuttoa ja otsonointia varten kesäkuussa. Aineiston otsonointi ja siirto monitoimitaloon tapahtui heinäkuussa, jolloin uusi kirjasto myös kalustettiin sekä järjestettiin aineiston osalta. Avauspäivä oli 4.8.2025.

Saarenkylän kirjaston muutto aikataulutettiin seuraavasti: Kirjasto suljettiin 15.6.2025, ja väistötila Pulkamontiella avattiin 30.6.2025. Kahden viikon tauon aikana kalustus, tekniset välineet ja aineisto siirrettiin väistötiloihin (kirjallisuus, lehdet, av-aineisto) ja järjestettiin paikoilleen. Jo aiemmin väistötilaa oli valmisteltu verkkoyhteyksien osalta. Näin toimimalla Saarenkylän kirjasto oli vain lyhyen aikaa suljettu.

Koska kesän 2025 aikana pääkirjaston lisäksi suljettuna oli myös Korkalovaaran kirjasto, ja Saarenkylän kirjasto kahden viikon ajan, oli korvaavina palveluina järjestetty poikkeuksellisesti kirjastoauton pysäkit Lappia-talon eteen pääkirjaston viereen ja Korkalovaaraan Sale-kaupan eteen 30.6. - 31.7.2025 seuraavasti: maanantaisin klo 9 – 12 Lappia-talolla ja Korkalovaarassa tiistaisin klo 9-12 ja torstaisin 14-17. Erityisesti Korkalovaaran pysäkeillä oli hyvin kävijöitä.

Keskustan alueella löydettiin väliaikainen ja toimiva ratkaisu Konttikirjastosta, jossa pystyi palauttamaan ja lainaamaan kirjastoaineistoa, noutamaan varauksia sekä saamaan tieto- ja neuvontapalvelua. Konttikirjasto pystyttiin toteuttamaan kesän muuttojen aikana käytettävissä olevalla henkilöstöresurssilla. Isompi väistötila kesän ajaksi olisi sitonut henkilökuntaa pois muuttotyöstä ja näin viivästyttänyt uusien, peruskorjattujen ja väistötilojen käyttöönottoa. Konttikirjastossa oli päivittäin noin 200 kävijää.

Kantelun tekijä on perustellut kantelua sillä, että kirjastopalvelut eivät toteudu. Lain yleisistä kirjastoista 1492/2016 mukaan kunnan tehtävänä on yleisen kirjaston toiminnan järjestäminen. Kunnan tulee myös kuulla asukkaitaan yleisiä kirjastoja koskevista keskeisistä päätöksistä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Laki edellyttää myös, että yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa ja että yleinen kirjasto toimii ja kehittää toimintaansa yhteistyössä muiden yleisten kirjastojen, Kansalliskirjaston, Varastokirjaston, Saavutettavuuskirjasto Celian sekä muiden korkeakoulukirjastojen, oppilaitoskirjastojen ja erikoiskirjastojen kanssa.

Rovaniemen kaupungissa kirjastopalvelua on ollut kesän 2025 aikana saatavilla eri palvelupisteissä. Silloin kun palvelupiste on ollut suljettuna muuton vuoksi, on kirjastopalvelut järjestetty korvaavasti Kirjastokontissa, kirjastoautossa tai väistötiloissa. Kesän 2025 poikkeusaukioloista on tehty Rovaniemen kaupungin

hallintosäännön mukaiset aukiolopäätökset, jotka on julkaistu Rovaniemen kaupungin internetsivuilla asianmukaisine valitusosoituksineen.

Kesän aikana kaupungin alueella palveli Ounasrinteen kirjasto, joka on saavutettavissa myös julkisen liikenteen kautta. Kyläkirjastoista Muurolan kirjasto ja Sinetän kirjasto ovat palvelleet kesäaukiolojen mukaisesti. Lisäksi koko kesän on toiminut keskeytyksettä Kirjat kotiin -palvelu, jolla palvellaan heitä, joille kirjastossa käynti ei ole mahdollista esimerkiksi vamman tai korkean iän vuoksi. Rovaniemen kaupunginkirjasto toimii aktiivisesti yhteistyössä muiden kirjastoalan toimijoiden kanssa tiedottaen poikkeusjärjestelyistä.

Kaukolainapalvelu suljettiin kesäksi 2025 muuttojen aiheuttamien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Erityisesti kesäkuussa käytössämme ei pitkään aikaan ollut tiloja tai laitteita pääkirjastossa. Muuttojen ajoittuessa kesälomakaudelle myös työntekijäresurssit ovat vuosilomien vuoksi rajalliset. Rovaniemen kaupunginkirjaston asiakkailla lainassa olevaa kaukolainoja on uusittu asiakkaiden toiveiden mukaan, ja otimme vastaan asiakkailta palautuvia kaukolainoja. Kaukolainan luovutus asiakkaalle edellyttää henkilökohtaisen palvelun, minkä vuoksi emme voineet siirtää kaukolainapalvelua kesällä normaalia rajoitettuihin avoinna oleviin omatoimikirjastoihimme.

Kaukolainapalveluiden keskeytysilmoitusten perusteella kaukolainapalvelun sulkeminen kesällä on kirjastoalalla melko vakiintunut käytäntö. Useimmat oppilaitoskirjastot ja tieteellisesti kirjastot ovat kesällä kiinni eivätkä näin ollen välitä kaukolainoja. Suuri osa asiakkaiden kaukolainoista tilataan kansallisesta Varastokirjastosta, joka ei oman muuttonsa vuoksi välittänyt lainoja ollenkaan kesällä 2025. Kaukolainapalvelu avattiin Rovaniemellä, kun Varastokirjastosta tuli tieto elokuun alussa, että he jälleen palvelevat. Kokemustemme mukaan kaukolainaaminen, kuten muukin kirjastonkäyttö, on kesällä vähäisempää kuin muina vuodenaikoina.

Kantelun tekijä huomauttaa myös kopiokoneen poistumisesta Saarenkylän kirjastosta ennen sen siirtymistä väistöön ja perustelee palvelun saavutettavuutta kirjastolailla. Rovaniemen kaupunginkirjastossa tuo mahdollisuus oli kyseisenä aikana lähikirjastoista Ounasrinteen kirjastossa, jossa kantelun tekijä oli valitettavasti kohdannut teknisiä ongelmia eikä tulostus ollut onnistunut. Ounasrinteen kirjastosta ei kuitenkaan ole kesän aikana tullut yhtään vikailmoitusta. Kaupungilla on lisäksi tarjota kopio- ja tulostuspalveluita kaupungin palvelupisteessä Osviitassa arkisin ja henkilökunnan opastuksella, jonne myös kirjaston asiakkaita on ohjattu.

Lain yleisistä kirjastoista 1492/2016 6 § mukaan yleisen kirjaston tehtävissä ei ole yksilöity kaukolainapalvelua. Yleisen kirjaston tulee tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää

lukemista ja kirjallisuutta; tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kunnan itsensä määriteltäväksi jää, kuinka se palvelun mahdollistaa ja millaisella kokoelmalla.

Rovaniemen kaupunginkirjastossa on poikkeuksellisista olosuhteista huolimatta onnistuttu turvaamaan kirjastopalvelu niin, että kuntalaisilla on ollut mahdollisuus kehittää itseään ja päästä aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin eri asiakasryhmät huomioiden koko laajan kaupungin alueella keskeytyksettä kesän 2025 aikana. Kirjastotilojen korjaamisella ja uudisrakentamisella on pyritty entistä parempaan ja asiakaslähtöisempään palveluun sekä kehittämään tiloja, joissa on paikkoja myös oppimiselle, harrastamiselle, työskentelylle ja kansalaistoimintaan. Asiakaspalaute kesän 2025 korvaavista kirjastopalveluista on ollut rohkaisevan positiivista ja kannustavaa.